МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
УСТАНОВА АДУКАЦЫІ
БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ УНІВЕРСІТЭТ
КУЛЬТУРЫ І МАСТАЦТВАЎ

ТЭХНАЛОГІЯ РЭСТАЎРАЦЫІ ТВОРАЎ ДПМ
(МАСТАЦКАЕ ТКАЦТВА)

Вучэбная праграма
для вышэйшых навучальных устаноў па спецыяльнасцях
1-15 02 01 Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва (па напрамках)
1-15 02 01-07 – дэкаратыўна-прыкладное мастацтва
(рэстаўрацыя твораў)

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Мінск 2012

Праграму распрацавала выкладчык кафедры народнага дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва Непачаловіч А.І.

Рэцэнзенты:

Сухаверхава Н.У., намеснік старшыні секцыі мастацкага тэкстыля ГА "Беларускі саюз мастакоў"

Зацверджана

Кафедрай народнага дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва установы адукацыі "Беларускі дзяржаўны універсітэт культуры і мастацтваў" (пратакол № 10 ад 12.05.2012 г.).

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Ручное ўзорнае ткацтва з'яўляецца найважнейшай галіной дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва Беларусі і самабытнай мастацкай з'явай ў нацыянальнай культуры беларусаў. Гэта адзін з самых старажытных відаў мастацкай творчасці, які атрымаў надзвычай шырокае распаўсюджанне на тэрыторыі нашай краіны. На працягу шматлікіх стагоддзяў набываўся і передаваўся з пакалення ў пакаленне каштоўны вопыт па мастацкаму афармленню даматканых вырабаў, у тым ліку і розных частак адзення, развіваліся і ўдасканальваліся віды і тэхнікі ткацтва, адточвалася графіка арнаментальных матываў, складалія характэрныя кампазіцыйныя прыёмы. Перыяд найвышэйшага росквіту беларускага ўзорнага ткацтва прыпадае на канец XIX – пачатак XX ст. Тканыя вырабы гэтага перыяду (абрадавыя ручнікі, традыцыйны касцюм) з'яўляюцца сапраўднай візітнай карткай беларусаў. Яны адлюстроўваюць эстэтычны густ народа, асаблівасці гістарычнага, эканамічнага і культурнага развіцця краіны, узаемаадносіны з культурай іншых этнасаў.

Знаёмства з багатай спадчынай беларусаў у галіне ручнога ўзорнага ткацтва павінна спрыяць развіццю ў моладзі нацыянальнай самасвядомасці, пачуцця гонару за сваю бацькаўшчыну і яе таленавіты народ, імкненню зберагчы скарбы беларускага народнага мастацтва як яркую старонку нацыянальнай культуры. Практычнае авалоданне некаторымі традыцыйнымі прыёмамі мастацкага ткацтва дае падставы для абуджэння творчых здольнасцей, развіцця іх фантазіі і мастацкага густу.

Вывучэнне курса з'яўляецца важнай часткай прафесійнай падрыхтоўкі студэнтаў па спецыяльнасці "рэстаўрацыя і кансервацыя твораў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва".

Асноўны змест курса накіраваны на авалоданне тэхнікай і тэхналогіяй апрацоўкі матэрыялаў, вывучэнне традыцыйных форм і відаў ДПМ, методык рэстаўрацыі, а таксама ўзбагачэнне іх новымі мастацка-вобразнымі, кампазіцыйнымі, тэхналагічнымі прыёмамі.

Курс "рэстаўрацыя і кансервацыя твораў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва" прадугледжвае:

-вывучэнне вытокаў і традыцый народнага мастацтва Беларусі;
-засваенне тэхнік і тэхналогій апрацоўкі матэрыяла;
-засваенне тэхналогій рэстаўрацыі і кансервацыі;
-выкананне эскізаў мастацка-вобразнага, пластычнага і кампазіцыйнага вырашэння;
- выкананне вучэбнай працы ў матэрыяле;
- самастойную працу студэнтаў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Асноўнымі мэтамі курса з'яўляюцца развіццё мастацкіх здольнасцяў студэнтаў, фарміраванне асобы мастака і яго нацыянальнай свядомасці праз далучэнне да традыцый народнага мастацтва.

Задачы курса:

- выву чэнне вытокаў і традыцый народнага мастацтва Беларусі

- засваенне тэхнік і тэхналогій апрацоўкі матэрыялаў

- засваенне тэхналогій рэстаўрацыі і кансервацыі
- выкананне эскізаў мастацка-вобразнага, пластычнага і кампазіцыйнага вырашэння
- выкананне вучэбнай працы ў матэрыяле
- самастойная праца студэнтаў.

- раскрыццё асаблівасцей традыцыйнай культуры Беларусі праз аналіз гісторыі рамяства;
- атрыманне ведаў па рэгіянальных асаблівасцях беларускага народнага ДПМ;
- развіццё мастацка-вобразнага мыслення;
- авалоданне выразнымі сродкамі дэкаратыўнай кампазіцыі, яе рытмічнай і каларыстычнай арганізацыі;
- засваенне тэхік і тэхналогій рэстаўрацыі і кансервацыі твораў ДПМ, авалоданне асноўнымі прыёмамі;
- фарміраванне практычных навыкаў і ўменняў, неабходных для стварэння і рэстаўрацыі мастацкіх твораў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва у галіне узорнага ткацтва.

Асноўны змест курса складаюць пытанні гісторыі развіцця мастацтва узорнага ткацтва Беларусі, традыцый народнай культуры, тэхнікі і тэхналогіі, а таксама практычныя навыкі выканання тканых вырабаў, якія разглядаюцца і вывучаюцца на працягу двух семестраў па спецыялізацыі "рэстаўрацыя і кансервацыя твораў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва".

Метадалагічную аснову курса складаюць авалоданне рознымі тэхнікамі і тэхналогіямі узорнага ткацтва, вывучэнне і захаванне яго традыцыйных прыёмаў.

У выніку вывучэння курса студэнт павінен *ведаць*:

- асаблівасці розных відаў ДПМ:
-спецыфіку кампазіцыйнага вырашэння твораў ДПМ;

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

- прыёмы стылізацыі;
-магчымасці функцыі колеру ў творах ДПМ.

умець:
- праяўляць здольнасці у прасторавым і вобразным мысленні;
- ствараць завершаную кампазіцыю з прымяненнем ведаў аб мастацка-стылістычных законах вырабу твораў ДПМ;
- улічваць пры распрацоўцы твораў дэкаратыўныя якасці, уласцівасці і тэхналагічныя асаблівасці матэрыялаў.

Для засваення курса выкарыстоўваюцца лекцыі, лабараторныя і самастойныя заняткі.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН. ТЭХНАЛОГІЯ РЭСТАЎРАЦЫІ ТВОРАЎ ДПМ, РАЗДЗЕЛ УЗОРНАЕ ТКАЦТВА.

Раздзелы і тэмы	Колькасць гадзін			
	усяго	лекцый	дробнагруп.	сам. раб.
Раздзел І. Развіццё мастацтва ўзорнага ткацтва.				
Тэма 1. Уводзіны: з гісторыі ўзорнага ткацтва.	6	2		4
Тэма 2. Абрадна-рэлігійныя функцыі тканых вырабаў	6	2		4
Тэма 3.Абрадна-святочныя функцыі тканых вырабаў.	6	2		4
Тэма 4. Традыцыйныя утылетарна-ўжытковыя вырабы ўзорнага ткацтва	6	2		4
Тэма5. Развіццё ўзорнага ткацтва на тэрыторыі Беларусі у XX ст.	6	2		4
Раздзел ІІ. Тэхнікі і прыёмы ўзорнага ткацтва.				
Тэма 1. Тэхналогія апрацоўкі матэрыялу.	20	2	8	10
Тэма 2. Характарыстыка пластычных і фізічных якасцяў матэрыяла. Матэрыялы для рэстаўрацыі.	30		10	20
Тэма 3. Асноўныя тэхнікі узорнага ткацтва. Стварэнне бытавых рэчаў і прынцыпы іх рэстаўрацыі.	40		20	20
Тэма.4.Выраб чатырохрамізных тканін.	12		4	8
Тэма 5. Выраб пераборных тканін. Рэканструкцыя як метад.	30		10	20
Тэма 6. Выкарыстанне выбарнай тэхнікі ткацтва.	50		20	30
Раздзел ІІІ. Двухасноўныя, двухслойныя вырабы ткацтва.				
Тэма 1. Падвойнае ткацтва і яго пымяненне.	14		4	10

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 2. Прылады працы і тэхналагічныя асаблівасці падвойнай тэхнікі..	16		6	10
Тэма 3. Тэхніка і тэхналогія рэстаўрацыі падвойных тканых вырабаў.	30		10	20
Тэма 4. Асноўныя прыёмы вырабу падвойных тканін.	30		10	20
Усяго	314	24	102	188

ЗМЕСТ КУРСА

Раздзел I. Развіццё мастацтва ўзорнага ткацтва.

Тэма 1. Уводзіны: з гісторыі ўзорнага ткацтва.

Гістарычнае развіццё народнага ткацтва Беларусі і плыў старадаўняга ткацтва на сучаснае. Асноўныя тэхнікі .

Тэма 2. Абрадна-рэлігійныя функцыі ўзорнага ткацтва.

Абрадна-рэлігійная сімволіка дзеяння (рытуала, абрада) і матэрыяла. Падзел саламяных вырабаў на бытавыя і культавыя. Прымяненне прадметаў ткацтва на крэсцьбінах, венчанні, адпеванні. Выкарыстанне абраднай тканай атрыбутыкі у рэлігіных святах. Развіццё тэхнік ткацтва з падзелам на бытавыя і абрадавыя.

Тэма 3. Абрадна-святочныя функцыі ўзорнага ткацтва. Культавыя тканыя вырабы і іх выкарыстанне у беларускіх абрадах календарных святаў.

Тэма 4. Традыцыйныя утылетарна-ўжытковыя вырабы ўзорнага ткацтва .

Асарыментны рад утылетарна-ўжытковых вырабаў ўзорнага ткацтва . Утылетарнае прымяненне тканых вырабай у дамашей гаспадарцы.

Тэма 5. Развіццё ўзорнага ткацтва на тэрыторыі Беларусі у ХХ ст. ХХ стагоддзя.

Узнаўленне і развіццё традыцыйнага ткацтва Беларусі у сярэдзіне ХХ века. Асаблівасці развіцця сучаснага беларускага ткацтва. Творчасць народных

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

майстров ўзорнага ткацтва канца ХХ-пачатка ХХІ в.в.. Дзейнасць НДМЛ "Скарбніца" і Барысаўскага камбіната прыкладнога мастацтва імя А.М. Кішчанка. Аб'ёмна-прасторавыя тканыя кампазіцыі. Манументальны тэкстыль Беларусі.

Раздзел ІІ. Тэхнікі і прыёмы ўзорнага ткацтва.

Тэма 1. Тэхналогія апрацоўкі матэрыялу.

Пдрыхтоўка абсталявання, прылад працы і матэрыялаў да вырабу вучэбных работ, у тым ліку: сноўка асновы, навіўка асновы, запраўка ткацкага стана. Асаблівасці работы на ткацкім абсталяванні.

Дапаможныя матэрыялы і прылады працы.

Тэма 2. Характарыстыка пластычных і фізічных якасцяў матэрыяла.

Пластычныя якасці баваўнянай, ільняной, шэрсцянай (і інш.) сыравіны.

Тэма 3. . Асноўныя тэхнікі узорнага ткацтва. Стварэнне бытавых рэчаў і прынцыпы іх рэстаўрацыі.

Асноўныя тэхнікі і прыёмы беларускага народнага ткацтва: палатняная, закладная, браная, рамізная, пераборная, выбарная, ажурная, падвойная двухасноўная. Выраб тканін рознага прызначэння.

Тэма 4. Выраб чатырохрамізных тканін.

Разнастайнасць магчымацей чатырохрамізнай тэхнікі і яе рэгіянальныя асаблівасці. Прыёмы стварэння ўзора у гэтай тэхніцы на ткацкім абсталяванні.

Тэма 5. Выраб пераборных тканін. Рэканструкцыя як метад.

Традыцыі пераборнага ткацтва і рэгіянальныя асаблівасці тэхнікі. Прыёмы стварэння ўзора у пераборнай тэхніцы на ткацкім абсталяванні.
Прынцыпы рэстаўрацыі. Рэканструкцыя.

Тэма 6. Выкарыстанне выбарнай тэхнікі ткацтва.

Традыцыі выбарнага ткацтва і яго рэгіянальныя асаблівасці. Прыёмы стварэння ўзора у выбарнай тэхніцы на ткацкім абсталяванні.

Распрацоўка эскіза і выкананне твора на аснове традыцыйных і новых тэхналогій.

Раздзел ІІІ. . Двухасноўныя, двухслойныя вырабы ткацтва.

Тэма 1. Падвойнае ткацтва і яго прымяненне.

Традыцыйныя гродзенскія падвойныя дываны. Прыёмы стварэння ўзора у падвойнай тэхніцы на ткацкім абсталяванні.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Распрацоўка эскіза і выкананне твора на аснове традыцыйных асаблівсцей двухасноўнай тэхнікі.

Тэма 2. Тэхніка і тэхналогія рэстаўрацыі падвойных тканых вырабаў.Прылады працы і асаблівасці тэхналагічныя асаблівасці аплікацыі саломкай.

Тэхніка і тэхналогія саламянай аплікацыі на розных паверхнях. Дапаможныя прылады працы і спосабы апрацоўкі саломы і падрыхтоўкі да работы.

Тэма 3. Тэхніка і тэхналогія.

Віды перапляцення саламянай стужкі. Тэхналогія геаметрычнай і крываліненйнай аплікацыі.

Тэма 4. Асноўныя прыёмы вырабу падвойных тканін.

Засваенне працы на ткацкім абсталяванні у падвойнай тэхніцы. Асноўныя прыёмы падвойнага ткацтва. Вобразнае вырашэнне твора дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва.

Заданне 1.

Праца над эскізам твора дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва пад агульнай тэмай “Мастацкае ўвасабленне традыцый”

Заданне 2.

Выкананне ў матэрыяле у абранай студэнтам тэхнікі ткацтва па ўласным эскізе твора па тэме “Мастацкае ўвасабленне традыцый”.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ЛІТАРАТУРА ПА КУРСУ. АСНОЎНАЯ.

1. Арнаменты Падняпроўя. – Мінск: Беларуская навука, 2004.
2. Беларускі арнамент: Альбом. – М.,1979.
3. Буева, Ж. М. Художественное ткачество/ Ж.М. Буева – Гродно, 2007.
4. Винникова, М.Н. Возрождение ремесла / М.Н. Винникова, В.И. Селивончик. - Минск, 1993.
5. Гаврилов Д., Наговицын А. Боги славян. Язычество. Традиция. – М.: Рефл-Бук, 2002.
6. Иванов В.В., Топоров В.Н. Исследования в области славянских древностей. – М., 1974.
7. Иванов В.В., Топоров В.Н. Мокошь // Мифы народов мира. Энциклопедия. Т.II. – М., 1992.
8. Кацар М. С. Беларускі арнамент. – Мінск: Беларуская Энцыклапедыя, 1996.
9. Калашников В. Боги древних славян. – М.: Белый город, 2003.
10. Королёва Н. С., Кожевникова Л. А. Современное узорное ткачество. – М.: Лёгкая индустрия, 1970.
11. Курилович А. Н. Белорусское народное ткачество. – Минск: Наука и техника, 1981.
12. Лабачэўская В. А. Повязь часоў – беларускі ручнік.– Мінск: Беларусь, 2002.

13. Казакова, І. В. Беларускі фальклор: вучэбны дапаможнік/ І. В.Казакова. — Мінск: выдав. Цэнтр БДУ, 2007. — С.10-25

13. Кайсаров А., Глинка Г., Рыбаков Б. Мифы древних славян.

14. Лак, Э. Славянская мифология: энциклопедический словарь / Э. Лак. — М.: Наука, 1997. — С.4.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ЛІТАРАТУРА ПА КУРСУ. ДАДАТКОВАЯ.

1. Малашук, І. М. Архетып сонца ў беларускім фальклоры / І.М.Малашук — Мінск: Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К.Крапівы
НАН Беларусі, 2003, — С.10-14

2. Мифология. Энциклопедия, – М.: Белфакс, 2002.

3. Мифы народов мира. Мифологическая энциклопедия в двух томах // Под ред. С.А. Токарева. – М, 1980.

4. Пашкоў, Г. П. Беларускі фальклор: Энцыклапедыя. Т. 2 /Г. П. Пашкоў. — Мінск: БелЭн, 2006. — 832 с.

5. Рыбаков Б. А. Язычество Древней Руси. – М., 1997.

6. Рыбаков Б. А. Язычество древних славян. – М., 1997.

7. Санько С. Беларуская міфалогія: Энцыклапедычны слоўнік / С.Санько, І. Клімовіч. — Мінск: Беларусь, 2006. — 599 с.

7. Сахута Я. М. Беларускае народнае мастацтва: Альбом. – Мн.: Беларусь, 1980.- 155 с.

8. Сахута Я. М. Народныя мастацкія рамёствы Беларусі. / Я. М. Сахута. – Мінск: Беларусь, 2001. – 167 с.

9. Славянская мифология. Словарь – справочник / Сост. Л.М. Вагурина, 1998. – 320 с.

10. Ткацтва: Зб. матэрыялаў па беларускаму народнаму ткацтву. /Беларус. ін-т праблем культуры; Уклад. В.А. Лабачэўская. – Мінск: , 1999.

11. Топорков, А. Л. Солнце: славянская мифология / А. Л. Топорков. — М.: Наука, 1995. — С. 361-363

12. Фадзеева В. Я. Беларускі ручнік. – Мінск: Полымя, 1994.

13. Шамак А. Міфалогія старажытнай Беларусі, 2004.-240 с.

14. Этнаграфія Беларусі: Энцыклапедыя. – Мінск: БелСЭ,

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

РЭЦЭНЗІЯ

на вучэбную праграму па курсу " Тэхналогія рэстаўрацыі твораў ДПМ" (мастацкае ткацтва) па спецыяльнасці дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва (спецыялізацыя "Рэстаўрацыя твораў ДПМ") дацэнта кафедры народнага дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва УА « Беларускі дзяржаўны універсітэт культуры і мастацтваў» А. І. Непачаловіч

Змест прапанаванай праграмы ў поўнай меры падпарадкаваны галоўнай мэце дадзенага курса: сістэматызацыя і дапаўненне пачатковага ўзроўню ведаў студэнта ў галіне дэкаратыўна – прыкладнога мастацтва, авалоданне тэхнікай і тэхналогіяй апрацоўкі матэрыялаў, вывучэнне традыцыйных форм і відаў ДПМ, методык рэстаўрацыі, а таксама ўзбагачэнне іх новымі мастацка-вобразнымі, кампазіцыйнымі, тэхналагічнымі прыёмамі.

Праграма накіравана на выкананне наступных вучэбных задач:
-вывучэнне вытокаў і традыцый народнага мастацтва Беларусі;
-засваенне тэхнік і тэхналогій апрацоўкі матэрыяла;
-засваенне тэхналогій рэстаўрацыі і кансервацыі;
-выкананне эскізаў мастацка-вобразнага, пластычнага і кампазіцыйнага вырашэння;
- выкананне вучэбнай працы ў матэрыяле;
- самастойную працу студэнтаў.

Асноўны змест курса складаюць пытанні гісторыі развіцця мастацтва узорнага ткацтва Беларусі, традыцый народнай культуры, тэхнікі і тэхналогіі, а таксама практычныя навыкі выканання тканых вырабаў, якія разглядаюцца і вывучаюцца на працягу двух семестраў па спецыялізацыі "рэстаўрацыя і кансервацыя твораў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва".

Вучэбная праграма "Мастацкае ткацтва"распрацавана ў адпаведнасці з вучэбнымі рабочымі планамі і стандартамі вышэйшай школы для падрыхтоўкі прафесійных спецыялістаў па рэстаўрацыі твораў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва.

Рэцензент
Намеснік старшыні
секцыі мастацкага тэкстыля
ГА "Беларускі саюз мастакоў" Н.У.Сухаверхава

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ